

BİLİNMEYEN BİR YUSUF U ZÜLEYHA EL YAZMASI

Çoban Hıdır HAYDAR

Çağımızın edebiyat tarihi arasında, en uzun ömürlü olanlarından biri de kuşkusuz Türkmen edebiyatıdır. Eski devirlerden nesilden nesile geçen halk edebiyatına ait malzemelerin bâkir durumu ile elimize geçmemesine rağmen, edebiyat tarihi yazarlarımız, edebiyatımızın başlangıcını tesbit edememişlerdir. Edebiyat tarihimizin başlangıç noktası şüphesiz Irak'ta Türkmenlerin yerleşmesiyle başlar. Daha önceki edebiyatımız ise, genel Türk edebiyatı tarihi çerçevesinde mütalaa etmek gerekmektedir.

Irak Türkmenlerinin edebî dili, bu sahalar Osmanlı İmparatorluğu egemenliği altına girinceye kadar Azerî şivesi idi. Daha sonra, konuşma dili Azerî şivesi grubuna girmekle beraber, buralarda yetişen şairler siyasal merkezlerin maddî ve manevî alımlıkları etkisiyle temelinden Azerî şivesinden çok az ayrımı olan Osmanlı edebî lehçesini kullanmaya başlamışlardır. XIV. yüzyıldan itibaren Irak'ta yetişmiş bazı Türmen şairlerinin, yalnız kendi sahalarında değil, bütün Anadolu ve Azerbaycan Türkleri arasında ün kazandıklarını görüyoruz.

Türkmenler, yüzyıllar boyunca çok değerli şairler ve bilginler yetiştirmiştir. Toplumumuzun yetiştirdiği yüzlerce şairin eserleri elimize geçmemiştir. Zamanlarında basılmamış, yazma hâlinde kalmış eserleri, edebiyat değeri bilmeyen kişilerin eline geçerek toz toprak altında yok olmaya mahkûm edilmiştir.¹

Bağdat'ta bulunan Saddam El Yazmaları Evi², Irak Bilim Kurumu Kütüphanesi³ ve özel kitaplıklarda yer almış yazmalar dikkatli incelemelerden

¹ Dr. Çoban Hıdır, *Mahir Divanından Seçmeler*, Tanıtma Bakanlığı, Türkmen Kültür Müdürlüğü, Bağdat, 1986, s. 5-11.

² Saddam El Yazmaları Evi, Edindiğim Bilgilere Göre Burada 115'e yakın edep, tarih, dil konularını kapsayan yazılar bulunmaktadır.

³ Irak Bilim Kurumu Kütüphanesi'nde, değişik konularda 23 Türkçe el yazması bulunmaktadır.

geçirildikçe, yer yer daha edebiyat tarihine mal edilmemiş bazı şahsiyet ve eserlerin varlığı ortaya konulabilecektir. İşte bunlardan biri de şairimizi Mehmet Navrûzî'dir. Şairin *Yusuf u Züleyha* mesnevîsi incelendiğinde şairin şiir söyleme gücü ve edebi kişiliği bakımından üstün seviyede bir sanatkâr olduğu gözümüzden kaçmamaktadır.

Kur'an'da "Ahsen-ül-Kasas" (hikâyelerin en güzeli) olarak vasıflandırılan *Yusuf Kıssası*, İslâmiyet'in ilk çağlarından beri dinî şekliyle okunmağa ve hatta aşk macerası olmak bakımından da yazılmağa başlanmıştır. Fakat konunun dinî olması ve aynı zamanda da bir Peygamberin hayatını anlatması dolayısıyla vakanın esasında bir değişiklik ve yenilik yapılmasına imkân yoktur.⁴

Doğru edebiyatında pek yayılmış ve tanınmış belli başlı hikayelerden olan *Yusuf u Züleyha* hikâyesinin konusu menşe itibarıyla Kur'an'dan alınmıştır. Bunu Kur'an'da (*Sure-i Yusuf*, XII. sure, III. ayet), Hazret-i Muhammed, bizzat vakaların veya hikâyelerin en güzeli diye adlandırmıştır.

*Huda bu kıssaya ahsen dimişdür
Beyânın ayeti Kur'an dimişdür (2a)*

İnsanlığın ortak romanı olan bu konu yüzyıllar boyunca, doğulu ve batılı sanatkârlara mistik, romantik ve beşerî epizotları ile ölmez eserler ilham etmiştir. Kutsal kitaplarda oldukça geniş bir yer almış bulunması hikâyenin popülerleşmesinde ve üstün bir değer kazanmasında çok özel önemli rol oynamıştır. Her ne kadar İslâmî, ibranî ve Hristiyan ananelerindeki ayrı kanaatlara göre işlenmişse de, hikâyenin ana hatları aynıdır.⁵

Türk edebiyatında *Yusuf u Züleyha* hikâyesi yazan şairlerin sayısını değişik edebiyat tarihleri taranarak (33) şairin bu konuyu yazdığı tesbit edilmiştir.

Yusuf u Züleyha hikâyesi yazan şairler ve eserleri:

- 1- Şeyyad Hamza (XIII. yüzyıl)
- 2- Haliloğlu Ali (XIV. yüzyıl)
- 3- Süle Fakih (XIV. yüzyıl)
- 4- Erzurumlu Zarir (XIV. yüzyıl)
- 5- Ahmedî (ö. H. 815 - M. 1412)
- 6- Şeyhoğlu Mustafa (XV. yüzyıl)

⁴ Dehri Dilçin, *Yusuf ve Zeliha*, TDK, İstanbul 1946, s. 8.

⁵ Halide Dolu, "Yusuf Hikâyesinde Aşk Temi", *Türk Düşüncesi*, C. I, Sayı: 2, Ocak, İstanbul 1954, s. 105.

- 7- Kırımlı Abdülmececi (XV. yüzyıl)
- 8- Düz Big (XV. yüzyıl)
- 9- Hamdullah Hamdi (ö. H. 914 - M. 1508)
- 10- Hataî (XV. yüzyıl, Şah İsmail değil)
- 11- Çakerî Sinan (XV. yüzyıl)
- 12- Bihişti Ahmet Sinan (XV. yüzyıl)
- 13- Kemal Paşaoğlu (ö. H. 940 - M. 1533)
- 14- Hamidî (eserini H. 922 - M. 1516 Belh şehrinde Çağatayca yazmıştır.)
- 15- Bursalı Celilî (XVI. yüzyıl)
- 16- Likai (XVI. yüzyıl)
- 17- Nimetullah (XVI. yüzyıl)
- 18- Taşlıcalı Yahya (ö. H. 990 - M. 1582)
- 19- Halife (ö. H. 980 - M. 1572)
- 20- Karamanlı Kâmî Mehmet (ö. H. 952 - M. 1545)
- 21- Ziyâî Yusuf Çelebi (ö. H. 950 - M. 1543)
- 22- Şikarî (ö. H. 992 - M. 1584)
- 23- Manastırlı Kadı Sinan (XVI. yüzyıl)
- 24- Akşehirli Gubarî Abdulrahman (ö. H. 1017 - M. 1566)
- 25- Bursalı Havî Mustafa (ö. H. 1017 - M. 1608)
- 26- Bağdatlı Zihnî Abdüddelil (ö. H. 1023 - M. 1614)
- 27- Rif'at Abdülhay (ö. H. 1080 - M. 1669)
- 28- Havî Abdurrahman (ö. H. 1122 - M. 1710)
- 29- Köprülü-zâde Es'ad Paşa (ö. H. 1139 - M. 1726)
- 30- Ahmed Mürşidî (ö. H. 1174 - M. 1760)
- 31- Molla Hasan (XVIII. yüzyıl, eseri H. 1175 - M. 1761'de yazılmıştır.)
- 32- Süleyman Tevfik Bey (XIX. yüzyıl)
- 33- Mehmet İzzet Paşa (ö. H. 1330 - M. 1911)⁶

Irak'ta bulunan *Yusuf u Züleyha* nüshalarını bunlara eklersek, bu sayının 35'e yükseldiğini sevinçle söyleyebilirim.

- 34- Türkmen şairi, Kerküklü Mehmet Navrûzî (ö. H. 1210 - M. 1795)

⁶ Agâh Sırrı Levent, *Türk Edebiyatı Tarihi*, C. I, Ankara 1973, s. 128-130.

35- Mehmet bin Ahmet "El-Şehir Altı Parmak", Taceddin bin Abu Bekir Ahmet bin Muhammet bin Zeyd El-tusî'nin *Sünen-il-Cevamî'-il-Besâtın* adlı Farsça eserini, *Yusuf u Züleyha* adıyla Türkçeye "H. 1263'te" çevirmiştir.⁷

Navrûzî'nin Hayatı (ö. H. 1010 - M. 1795)

Türkmen edebiyatı ile ilgili bütün eserleri araştırmamıza rağmen, şairin ismine rastlamadık. Yalnız Ata Terzibaşı'nın, *Kerkük Şairleri* adlı eserinde şairin hayatı hakkında kısa bilgi verilmiştir.

1973 tarihinde Navrûzî'nin hayatı hakkında merhum şair Molla Yasin "Mahir" Beşirli'den edindiğim bilgilerle Terzibaşı'nın, *Kerkük Şairleri* adlı edebiyat tarihinde vermiş olduğu bilgiler aynıdır. Buna dayanarak şairin hayatı hakkında verilen bilgilerin halk rivayetlerinden ibaret olduğunu söyleyebiliriz. Kerkük Kalesi'nin güney-doğusuna düşen meşhur "Pıryadı" mahallesi sakinlerinden Nevrûz Ağa adında bir kişinin oğludur. Şair bu adı bazen kendi adıyla birlikte mahlas olarak kullanmıştır. Bir şiirinde "Mehmet bin Hayyat" diye babasının terzi olduğunu ifade ediyor. Yalnız elimizde bulunan nüshada "hayyat" kelimesine rastlamadık. Kendi adı olan Mehmet ise manzumelerinde sık sık tekrarlanmaktadır.⁸

*Bu güftârı Muhammed hatmı kıl hem
Haddin bil kes sözü'n ve-l-lâhu a'lem (2a)*

*Muhammed koy bu bahs-i Yusuf'u sen
Züleyha vasfını sen eyle rüşen (5a)*

*Şayi' itdün ey Muhammed Züleyha sırrın 'âleme
Hayf kim küstâh olup yüzde hicâbum kalmadı (11a)*

*Bu dem güftâre gel sen ey Muhammed
Bu dünyâ terk kıl vasfında sohbet (15a)*

*Vakt olur mı ey Muhammed yüzümi 'aşk sıfât
Sürse idim hâk-ı pây-ı şâh-ı Ken'ân-ı Mısra ben (19b)*

*Giçdi 'ömrün gaflet ile ey Muhammet kandasın
Olmadan kâmiller içre ehl-i 'irfân hayf hayf (21b)*

⁷ *Yusuf u Züleyha Yazması*, Bağdat, Saddam Yazmaları Evi, No: ?

⁸ Ata Terzibaşı, *Kerkük Şairleri*, 3. Cilt, Bağdat 1988, s. 61.

Yeter cevr eyle ey gerdün-ı lâ'ib dehr-i fânide
 Ki beş gün sana mihmândur Muhammed ibn-i Navrûzî (6a)

Görüyoruz ki, şair ismini eserin sonuna kadar bu şekilde tekrarlıyor. Ayrıca müstensih "Molla Mahmut" tarafından da (2a)nın haşiyesinde babasının ismi de anılmıştır.

Ey kâtib bu vasf-i evsâfını itmiş ibn-i Navrûzî
 Berü gel sen de inşa it ğalat olmya sözi (2a)

İşidiüp dinliyen rahmet okıya zikri olan yerde
 Ola mağfûr ide Yezdân seni hem ibn-i Navrûzî (2a)

Müstensih tarafından eklenen bu beyitlere dayanarak, 'eserin telif olduğunu kesinlikle söyleyebiliriz.

Şair, eserinin aşağı yukarı her yaprağında ismini tekrarladığı gibi, katib ve bazen da yazıcı kelimelerini sık sık tekrarlamıştır. Bu beyitler, kendisine dua ve öğüt niteliğini taşımaktadır.

Eya kâtib bu hâle ilgil derk
 Bu fâni dehr-i devrândan eliün çek (26a)

'Amel vir sana yarar kullarına
 Yazıcı ta ire vasl-i na'îma (53b)

Eya kâtib dahi sen kılma taksîr
 Bu mavzûn dürleri gel eyle tahrîr (59b)

Hem dahi bu kâtibi sen yâ ilâh
 Ehl-i beytden rûz-ı haşr itme cüdâ (110b)

Yâ ilâhî nûr-ı pāk-ı mürsel Mustafa
 Kâtibe sen rûz-ı mahşer vir necât kılma cefâ (122b)

Kâtibe virgil hidâyet yâ rahîm
 Her hatadan 'afv kılğul yâ 'alîm (145a)

*Vakt-i a'zam kâtibe virgil imân
Fazl-ı rahmân hakkına ya müşte'ân (155a)*

*Kıl hidâyet kâtibe yâ Rabbanâ
Hürmet-i âl-i Muhammed Mustafa (169b)...*

Şairin, H. 13. yüzyılda öldüğü tahmin edilmektedir.⁹

Nüshaları:

Şairin *Yusuf u Züleyha* mesnevisi, uzun kış gecelerinde köy odalarında okunan ve zevkle dinlenen eserler arasında yer alırdı. Türkmenler arasında büyük rağbet gören, bu eserin birçok yazma nüshalarına özel kitaplıklarda rastlanmaktadır. Eskiden bazı kitapçılar, bunu gecelik olarak ücretle okumaya verirlerdi. Eserin yazma nüshaları pek bol bulunuşu, eserin fazla okunduğunu ve halk tarafından çok sevildiğini gösterir.

Molla Yasin'in kitaplığında bulunan bu nüshayı diğer Türkmen köy ve kasabalarından gelerek götürüldüğüne tanık olmuştum. Bu eserin şimdi bile bazı köylerde okunduğunu duymaktayız.

1- Ata Terzibaşı'nın özel kitaplığında bulunan nüsha, Kerküklü Halil bin Ahmet adında bir hattat tarafından Bilovalı Molla Hasan adında bir kişi için 23 Ramazan 1236 Hicrî tarihinde istinsah edilmiştir.¹⁰

2- Molla Yasin "Mahir" Beşirli'nin özel kitaplığında bulduğum nüsha.

Müstensih: Molla Mahmut Molla Muhammet.

İstinsah tarihi: Şehri Zi'l-ka'de H. 1295, yevm-il-hamis vakt-üz-zühür. Rumî 1294 Teşrin Sani.

Cildi kahve renkli beze kaplanmış kartondan yapılmıştır. Okunmaktan cildinin kenarları yıpranmış bir durumdadır. 179 yapraktır. Büyüklüğü 18x24, yazı alanı ise 11x20 cm. Satır sayısı ise 19 ile 24 arasında değişmektedir. Yazısı: Okunaklı nasihtir. Kağıdı ise kalın sarımtırak renktedir. Konu başlıkları, ayetler ve üç beyit (154, 159, 160) kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Bu nüshanın (Beşir nüshası) 1a'da şu ibare geçmektedir:

⁹ Ata Terzibaşı, *Kerkük Gazetesi*, 9 Ekim, Sayı: 1479, Kerkük 1954.

^{10, 11} Ata Terzibaşı, aynı eser, s. 62-63.

"Hazā kitāb-ı Hazret-i Yusuf 'aleyhi-s-selām ve Vasf-ı Avsāf-ı Hazret-i Züleyha ve Musannaf-ı Muhammad İbn Navrūzī Rahimehü-l-lahu". (1a)

Elimizde bulunan nüsha 7844 beyitten oluşmaktadır. Ayrıca yeri geldikçe eser içinde Züleyha bazen de Yusuf, hemşiresi ve Yakup 'aleyh-is-selāmın dillerinden 24 murabba ve 2 nükte başlığı altında ara sözler yapılmıştır.

Elimizde bulunan nüshanın değişik yaprak haşiyelerinde "misil kelimesi yazılarak, beyitler eklenmiştir. Bunlardan üç beyti kesin olarak müstensih tarafından nazm edilmiştir. Ayrıca iki beyit (63b) Arapça ve yedi beyit de Farsça (25a, 62b, 72b, 83b, 91a) vardır. Bu eklenen beyitlerin müstensih tarafından mı, yoksa şair tarafından mı eklendiği, orjinal nüsha bulunmadıkça kesin olarak söyleyemeyiz. Molla Yasin "Mahir" tarafından (80b)'de şu ibare de eklenmiştir:

*Munādı nidā kıldı
Hazā gulāmün min Ken'ān
Ve-l-'Azizü 'aleyhi gazbān*

Müstensih tarafından eklenen beyitler ise şunlardır:

*Eya kâtib bu vasf-ı evsâfın itmiş ibn-i Navrūzī
Berü gel sen de inşā it ğalat olmıya sözi*

*İşidüp dinleyen rahmet okıya zikri olan yerde
Olsa mağfūr ide yezdān seni hem ibn-i Navrūzī (2a)*

Yaprak haşiyelerinde misil yazılarak eklenen diğer beyitler ise şunlardır:

*Hazaran cüşen fuladdan kat kat zerrin giysen
Kişi men' eylemez kavs-ı kazādan atılan tiri (29a)*

*İlāhī sen bizi sakla güler düşmān belāsından
Rakībin ta'nesi yekdür yaman kardaş du'āsından*

*Bu dünyāda vefā umma kişiniün bī-vefāsından
Muhıbb-i sādık yekdür kişiniün akrabāsından (30b)*

*Fakir gönline her kim dokına
Dokına bil gönli Allāh okına (42a)*

*Alma gel boynuna mazlûm âhını
Mazlûmun âhı eridür aheni (42b)*

*Ben el çekdüm kemend-i kâkül ü zencir-i zülfünden
Râhın sevdâsına şimdiden gerü Züleyha'nı koy düşsün (53a)*

*Varup bir bâba mensûb oldu herkes ey gönül sende
Dürr-i devlet me'ab-ı lutf-ı hakka intisab eyle*

*Kilidi Kufl-ı ümîdüm koma lutf-ı destünde mah kün
İlâhî kendi dest-i kutretinle fatih-i bâb eyle (67a)*

*Yusuf ayıtdı hazâ hayrûn min gazab-ur-rahmân
Ve ma'siyet-id-deyyân ve dühül-un-nîrân
Ve serâbil-ül-katrân*

(Molla Yasin, 81a)

*Tiz yétir menzîl-i maksûduna âheste giden
Tiz refâtâr olanun pâyına dâman doluşur (111b)*

*Pâk-ı tînet gûşe-i gurbetde hâr olur mı hiç
Güher âguş-ı sadefde dîr olur kıymetlenür (117b)*

*Nübüvvet gencinün dürr-i Halil-ül-lâh-ı ferzendi
Eşigünde kul olmak dehre sultân olmadan yekdür*

(Nazm-ı katip 119b)

*Her kaçan bulsa iki hasret visâl
Ol zaman olur kamu hâcet kabûl (129b)*

*Sezâdür bağrumı tîğ-i sitemle çâk çâk itsen
Ki zirâ destine şemşir-i istiğfâr ben vârdüm (165a)*

*Muhabbet bir bela şeydür giriftâr olmıyan bilmez
Cefânı çekmiyen 'âşık safânun kadrini bilmez (168b)*

Şair, eserinin konusunu Kur'an'daki şekli ile almakla beraber, tefsir kitaplarından özellikle Keşşaf ve başka tefsir kitaplarında ileri sürülen düşüncelerden de yararlanmıştır.

*Bu resme diler ol ehl-i tefsîr
Çü Yusuf taşra çıkdı hâli tağyîr (67b)*

*Hem rivâyet eylemiş Keşşâf yakîn
Bir karara ağıladı dörd yıl hazîn (94a)*

*Hem dahi Keşşâf dimiş ol il tamâm
Habs-i zindân oldı ol hâsıl kelâm (104a)*

*Söylemiş Keşşâf ta dörd bin kadar
'Âlim-ü hakîm-ü müneccim cem'ider (104a)*

*İbn-i Abbâsdan rivâyetdür meğer
Dahi Keşşâf eylemiş andan haber (110a)*

*Söylemişler ehl-i tefsîr-ü zamân
Gâliba Keşşâf memdüh-u cihân (115b)*

*Söylemişler ehl-i tefsîr ol zamân
Çok kahatlık oldı Mısır içre 'ayân (119a)*

*Şarh idenler âyetin tefsîrini
Böyle kılmuşlar bunun tarihini (137b...)*

Navrûzî, eserini meydana getirirken Kur'an ve tefsir kitaplarından başka daha önce yazılan eserlerden de yararlanmıştır. Mevlâna Camî'nin eserinden yararlandığı aşağıdaki beyitten anlaşılmaktadır:

*Rivâyet kıldı Câmi rahmet-ül-lah
Kim ol hatunların ikisi cün mâh (74a)*

Navrûzî'nin *Yusuf u Züleyha* adlı manzum eseri, bu alanda yazılmış ve görebildiğimiz öteki eserlerin en büyüğü ve konu itibarıyla en mükemmeli sayılır. Eser iki cilt hâlinde meydana getirildiği anlaşılan bu eser ilk yarısı aruzun "mefâilün

/ meâilün / mefâilün / faülün" vezniyle, ikinci yarısı da "fâilâtün / fâilâtün / fâilün" vezniyle yazılmıştır. Bu bakımdan mesnevî tarzında yazılmış öteki eserlerden farklı görünüşü vardır.¹¹

Konuları:

Navrûzî, eserinde ele aldığı konuları şu başlıklar altında en güzel bir şekilde işlemiştir. Bu bakımdan Navrûzî'nin *Yusuf u Züleyha*'sı öbürlerinden daha güzel ve şairanedir. Destanî motiflerle süslediği gibi, içeriği ve konusu bakımından da Kur'an'daki şekline en yakın olanıdır. Mesnevînin konusu başlıca şu bölümlerden oluşmaktadır:

- 1- Münacat
- 2- Naat
- 3- Şairin sözü
- 4- Nahnü nekussu aleyke ahsen-el-kasası. "Ayet 3, 2a"
- 5- Yaradılıştaki Yusuf'un niteliği,
- 6- Yusuf'un doğması,
- 7- Annesinin ölmesi,
- 8- Yusuf'un halasına verilmesi,
- 9- Büyüdükten sonra babası Yusuf'u yanına alması,
- 10- Hazret-i Züleyha'nun pederi ile kendisinin cemâl-ı ba-kemâlî beyânıdır. (5a)
- 11- Züleyha radya-al-lahu 'anhâ ibtida Yusuf'u rüyada görüp 'aşık olduğudur. (s. 6b)
- 12- Gice oldıkda Züleyha sübha tek bî-dâr kalup tecella-yı cemâlî zikr itdiğidir. (s. 8a)
- 13- Şiir-i Züleyha (s. 8b),
- 14- Züleyha 'aşkından tağyîr hâl olup dâyesi istifsâr hâl itdiğidir (s. 9a),
- 15- Şiirdir (s. 10b),
- 16- Hazret-i Züleyha radya-l-lahu 'anhâ Yusuf'u 'aley-is-selâmı ikinci def'a rü'yada görüp divâne olduğudur (s. 11b),
- 17- Züleyha üçüncü defa Yusuf'u rü'yada nâm-ı nişânun ve Mısra gel deyü haber viridiğidir (13a),
- 18- Şiirdür (13b),
- 19- Züleyhanun sada-yı hüsn-ü cemâlî şöhet bulup her taraftan padişâhlar talabına kasd irsâl itdiğidir (15a),

20- Züleyha radiya-l-lahu 'anhâ hiç padişâhı kabûl itmiyüp hava-yı Mısır ile digergün olup atası hâlini fehm itdiğidür (16b),

21- Mısır 'Aziz'inin Züleyha ile evlenme önergeseinin kabul edilmesi,

22- Şiir-i Züleyha (s. 19b),

23- Aziz-i Mısır Züleyha radiya-l-lahu 'anhanı leşkeri ile istikbâle karşı çıkdığıdır (s. 19b),

24- Züleyha 'Aziz-i Mısra nazar idüp nür-ı cemâlî âşinâyı görmiyüp nâr-ı nedâmetle perişan oldığıdır (s. 20b),

25- Şiir-i Züleyha (s. 21a),

26- Züleyha âteş-i te'essüfle Mısra vâsıl olup tali'i nakâmından feryâd itdiğidür (s. 21b),

27- 'Aziz-i Mısır kasd-ı visâliyle perde-i hâne dâhil olup ve Hakk-ı Celle şâne Züleyhayı hıfz-ı pünhân itdiğidür (s. 24a),

28- Züleyha radiya-l-lahü anhaya gaybden nidâ gelüp hıfz-ı beşâret virildiğidür (s. 24b),

30- Dibâce-i kıssa-i Yusuf ve şarh-ı dü'â-ı Ya'kup. "El-aye "Nahnü nakussu 'aleyke ahsen-el-kasası." ayet 3, s. 25b),

31- Yusuf rü'ya görüp Ya'kup rü'yasın ta'bir itdiğidür (s. 26a),

32- İz kâle Yusufu li ebîhi yâ ebete innî reeytü ehade aşere kevkeben ve-ş-şemse ve-l-kamere reeytühüm lî sâcidîn (ayet 4, s. 27a),

33- Kâle yâ büneyye lâ taksus rü'yâke 'alâ ihvetike feyekidu leke keyden inne-ş-şeytâne li-l-insâni 'adüvvün mübîn (ayet 5, s. 27a),

34- Lekad kâne fi Yusufe ve ihvetihi ayatun li-sailin. (ayet 7, s. 27a),

35- İhvân-ı Yusuf bir tenhâda meclis kurıp kaskine tedbîr itdiğidür (s. 27b),

36- İhvân-ı Yusuf 'aleyh-is-selâmın huzurunda cem' olup hile ile Yusufu sahraya gitdikleridir (s. 28a),

37- Şiirdür (Züleyha dilinden) (s. 29),

38- Ve eyhaynâ ileyhi le tünebbiennehüm bi-emrehim hazâ ve hüm lâ yeş'urün (ayet 15, s. 31b),

39- Hazret-i Yusuf'un hemşiresi rü'ya görüp atasına beyân etdiğidür (s. 31b),

40- Yakup aleyh-is-selâmın üzüntüsü,

41- Şiir hemşire-i Yusuf (s. 32a),

42- Ve caü ebâhüm 'işâen yebkün (ayet 16). Kâlû yâ ebânâ innâ zehebna nestebiku ve terakna Yusufe 'inde meta'ına fe ekelehü-üz-zi'bü ve mâ ente bimü'minin lenâ velev künnâ sadikîn (ayet 17, s. 33a),

- 43- Ve cāü 'ala kamışihı bidemin kezebin kâle bel sevvelet leküm enfüsüküm emren fesabrün cemilün (ayet 18, s. 33b),
- 44- Kaside-i Yakub 'aleyhi-s-selām der navha-ı Yusuf (s. 35a),
- 45- Yakub, beyt-ül-hüzünde Cebrâil gelüp itab-ı Halıkı izhâr itdiğidür (s. 35b),
- 46- Hak sübhanehü ve ta'ala tesellâ-yı hatırıçün Hazret-i Yakub'a Cebrâil gönderdiğidür (s. 37b),
- 47- Hazret-i Yusuf'un çâhı üzerine karban gelüp çâhdan çıkardığıdır (s. 37b),
- 48- İhvân-ı Yusuf "aa" kârbândan ağâh olup gelüp Hazret-i Yusuf'ı Mâlik'e bey' itdiğidür (s. 38a),
- 49- Kâle yâ büşrâ hazâ ğulâmün ve eserruhu bida'aten vel-l-lahü 'alimün bimâ ya'melün (ayet 19, s. 38a),
- 50- Kavluhü Taala "Ve şerevhü bi semenin bahsin derâhime ma'düdetin ve kânü fihi min-ez-zâhidîn (ayet 20, s. 39a),
- 51- Yolda giderken annesinin mezarı başında feryadı,
- 52- Şiir Hazret-i Yusuf (s. 41a),
- 43- Kulun Yusuf'u vurması,
- 54- Annesinin dua etmesi,
- 55- Tanrı'nın karvana gazap etmesi,
- 56- Kulun kolları kuruması,
- 57- Malik'in Yusuf'a yalvarması,
- 58- Yusuf'un dua etmesi,
- 59- Malik'in Yusuf'a saygı ve hürmet göstermesi (s. 41b - 44a),
- 60- Malik, Hazret-i Yusuf'u âb-ı Nil'de ğusul itdürüp nür-ı cemâl ile Mısra vâsıl çâlem nûrına temâşa itdiğidür (s. 44a),
- 61- 'Aziz-i Mısır, Malik'i tekrîm ile sara-yı hâssa nâzil itdiğidür (s. 45b),
- 62- Şiir-i Züleyha (s. 46a),
- 63- Züleyha "aa" saraydan 'avdetinde bazarda dil-dârına gözi tuş olup bi-hüş olduğudur (s. 46a),
- 64- Kavluhü Taala "Ve kale-l-lezî-ş-terahü min Mısra limreetihi ikrimî mesvahü 'asa en yenfeana ev nettehizehü veleden (ayet 21, s. 47b),
- 65- Aziz-i Mısır, Hazret-i Yusuf (AS) iştera idüp ba'dehü Züleyhaya râci' olduğudur (s. 49a),

- 66- Şiir-i Züleyha (50a),
- 67- Dāsītān-ı Rūba‘a bint ‘Ad cemāl-ı Hazret-i Yusuf’a ‘āşık olup sālīk-i rāh-ı Hak olduğudur (s. 50b),
- 68- Şiir-i Yusuf (AS) (s. 52),
- 69- Züleyha (RA) Hazret-i Yusuf (AS) ile rüz-ı şeb talab-ı visāle āşefte olduğudur (s. 53),
- 70- Züleyha ‘aşk-ı Yusuf (AS) ile bī-tāb olup taye anun āşeftesin fehm itdiğidir (s. 54b),
- 71- Şiir-i güft-ü Züleyha (s. 55a),
- 72- Tayesinin Züleyha'ya öğüt vermesi, şiir-i Züleyha (s. 56),
- 73- Kavluhü Taala "Ve lemmā belega eşüddehu ateynāhu hükmen ve ‘ilmen ve kezālike neczi‘l-muhsinin (ayet 22, s. 58a),
- 74- Taye herçent muhatebe olup Yusuf (AS) mültif olmayıp ba‘dehü Züleyha kendi gelüp tavakku‘ itdiğidir (s. 58b),
- 75- İstiğna-yı cemāl-ı Yusuf (AS) Züleyha'ya kāt idüp gayesin katına çağırıp tedbir itdiğidir (s. 59a),
- 76- Daye-i Züleyha bir nakkāş-ı nādır getürüp binā-yı serhāne içre suret-i Yusuf (AS) ile Züleyha suretin tasvīr itdiğidir (s. 60b),
- 77- Züleyha (RA) halvethāne-yi müzeyyen kılup ve kendini ārāyış-ı zeyür idüp Yusuf'a teklif itdiğidir (s. 61b),
- 78- Kavluhü Taala "Ve revedethü'l-letī hüve fī beytihā nefsihi ve ğallekat'il-ebvabe ve kālet heyte leke me‘az'al-lāhi innehu Rabbī ahsene mesvaye innehu la yüflih-uz-zalimun (ayet 23, s. 62 b7),
- 79- Züleyha Radıy'al-lahü ‘anhā ile Hazret-i Yusuf Aleyh-is-selam yed. kapudan içeri olan macerāsıdır (s. 63b),
- 80- Kavluhü Taala "Ve'stebeka'l-babe ve kaddet kamīsahu min dübürin (ayet 25, s. 67a),
- 81- Nükte-i ahvāl-i nefsi emmāre (s. 67a),
- 82- Yusuf (AS) Züleyha elinden giribān çāk taşra firār itdikde ‘Aziz anlara rast geldiğidir (s. 67b),
- 83- Kavluhü Taala "Ve elfeya seyyidehā leda'l-babi kālet mā cezāü erāde bi-ehlike süen illā en yüscene ev ‘azābün elīmün (ayet 25, s. 69a),
- 84- Kavluhü Taala "Kāle hiye rāvedetni ‘an nefsi ve şehide şāhidün min ehlihā (ayet 26, s. 68b),

85- Kavluhü Taala "İn kâne kamisuhu kudde min kubülün fesadekat ve hüve min-el-kazibine (ayet 26), Ve in kâne kamisuhu kudde min dübürün fekezebet ve hüve min-is-sadîkîn (ayet 27, s. 69a),

86- Kavluhü Taala "Felemmâ reâ kamisuhu kudde min dübürin kâle innehü min keydekünne 'azîmün (ayet 28, s. 69b),

87- Kavluhü Taala "Yusuf a'rız 'an hazâ ve-s-tağfiri lizenbike inneke künte min-l-hatin (ayet (?) s. 70a),

88- Züleyha Radiya-l-lahu 'anha, Yusuf 'Aleyh-is-selamdan bed-nâm olup izhâr-ı hâl için hatunları de'vet itdiğidür (s. 71a),

89- Kavluhü Taala "Ve kâle misvetün fi-l-medîne imreetü-l-'azizi türâvidü fetâhâ 'an nefsihi kad şegafeha hubben (ayet 30, s. 71b),

90- Kavluhü Taala "Felemmâ semi'at bimekrihinne erselet ileyhinne ve a'tedet lehünne müttekeen ve âtet külle vahıdetin minhünne sikkinen (ayet 31, s. 72a),

91- Kavluhü Taala "Ve kâletürüc 'aleyhinne felemmâ reeynehu ekbernehu ve katta'ne eydiyehünne (ayet 31, 73a),

92- Kavluhü Taala "Ve kulne hâşe lillâhi mâ hazâ beşeren in hazâ illâ melekün kerîmün (ayet 30, s. 73b),

93- Kavluhü Taala "Kâlet fezalikünne'llezi lüm-tünnenî fihi ve lakad ravedtühü an nefsihi festa'same (ayet 32, s. 75a),

94- Kavluhü Taala "Velien lem yef'al mâ amürühu leyüscenenne ve leyeküenne min'es-sağırine (ayet 32, s. 76a),

95- Kavluhü Taala "Kâle Rabb-is-sicnü ehabbü ileyye mimmâ yed'uneni ileyhi ve illâ tasrif 'annî keydehünne esbü ileyhinne ve ekünb min'el-cahilin (ayet 33, s. 77a),

96- Kavluhü Taala "Fe-'stecâbe lehu Rabbühu fesarefe 'anhü keydehünne innehu hüve-s-semî-ul-'alîmü (ayet 34, s. 77a),

97- Nükte-i ehl-i İrfân (s. 77b),

98- Ba'dehü havatun, Yusuf 'aleyh-is-selamı râm itmek için 'Aziz'den ruhsat alup Züleyha, Hazret-i Yusuf'a âzâr itdiğidür (s. 78a),

99- Kavluhü Taala "Sümme beda lehüm mim ba'di mâ reevül-ayatu leyescününnehu hatta hînin (ayet 35, s. 78b),

100- Züleyha 'Azizden ruhsat alup melâmetle Hazret-i Yusuf'u zindâna götürdiğidür (s. 79a),

101- Hazret-i Yusuf (AS) zindâna vâsil olup Züleyha fiiline peşimân oldığidur (s. 81b),

102- Hazret-i Züleyha, Yusuf (AS) zindânına gice gelüp istiğfâr itdiğidür (s. 84b),

103- Hazret-i Yusuf (AS) zindânda kalup Hak Celle Şânehü hatırın suâl 'ilm-i tabîr gönderdiğidür (s. 87b),

104- 'Aziz-i Mısır çeşnegir ile sâkısına ğazab idüp zindâna koyduğidur (s. 89b),

105- Hazret-i Yusuf (AS) 'ilm-i tabiri şöhret bulup sâki ve çeşnegir rü'yaların beyân itdiğidür (s. 91b),

106- Kavluhü Taala "Ve dehale me'ahü-s-sicne feteyâni kâle ehadühüma innî arânî a'sırü hamren (ayet 36, s. 92a),

107- Kavluhü Taala "Ve kâle'l-aharü innî erânî ahmilü fevka re'si hubzen te'külühü-t-tayrû minhü nebbi'na bite'vilihi innâ nerake min-el-muhsinine (ayet 36, s. 92a),

108- Kavluhü Taala "Ve kâle lillezî zanne ennehu nâcin minhüm'ez-kürnî 'inde Rabbike (ayet 42, s. 93a),

109- Kavluhü Taala "Feensahü-ş-şeytanü zikre Rabbihi felebise fi-s-sicni bîd'a sinine (ayet 42, s. 93a),

110- Yakub (AS) Yusuf (AS.)'ın firakiylee bi-tâb olup a'rabıya kaside virüp Yusuf (AS.)'ı teftiş itdiğidür (s. 94a),

111- Kaside-i Hazret-i Ya'kup (s. 99a),

112- Züleyha Radıya'l-lahu 'anhâ, Hazret-i Yusuf 'Aleyhi-s-selamın firâkıdan perişân olup bir mahremın zindâna ta'yin itdiğidür (s. 101a),

113- Şâh-ı Mısır 'acâyip rü'ya görüp ta'birine 'alem 'âciz iken Hazret-i Yusuf hall itdiğidür (s. 103a),

114- Kavluhü Taala "Ve kâle-l-melikü innî erâ seb'a bekaratin simanın ye'külühünne seb'un 'ıcafün ve seb'a sünbülâtün dudrın ve ühare yabisatin (ayet 43, s. 104b),

115- Kavluhü Taala "Yâ eyyühâ-l-meleü eftünî fi rü'yaye in küntüm li-r-rü'ya ta'birüne (ayet 43, s. 104b),

116- Kavluhü Taala "Kâlû adğasü ahlâmin ve mâ nahnü bite'vil-il-ahlâmi bi'alimine (ayet 44, s. 104b),

117- Kavluhü Taala "Ve kâle'l-lezî necâ ninhümâ ve-d-dereke ba'de ümmetin ene ünebbiüküm bite'vilihi feersilüne (ayet 45, 105b),

118- Yusuf'u eyyühe-s-sıddıku eftina fi seb'ı bekaratin simânın ye'külühünne seb'un 'ıcafün ve seb'ı sünbülâtın hudrın ve uhra yabisatin le'allı erci'u ile-n-nâsi le'allahüm ya'lemüne (ayet 46, 106b).

119- Kavluhü Taala "Kāle tere'ün seb'a sinine deeben femā hasadtüm fezerühü fî sünbülühi illa kalilen mimmā te'külüne (ayet 47, 106b),

120- Kavluhü Taala "Sümme ye'ti min ba'di zālike seb'un şidādün ye'külne mā kaddemtüm lehünne illā kalilen mimma tuhsınune (48). Sümme ye'ti min ba'di zālike 'amün fihi yüğa-ün-nasü ve fihi ya'sırün (ayet 49, 107b),

121- Kavluhü Taala "Ve kāle-l-melikü'-tünî bihi felemmā cāehü-r-resülü (ayet 50, s. 107b),

122- Kavluhü Taala "Kāle'rcı' ila rabbike fes'elhü mā balü-n-nisveti-l-leti katta'ne eydiyehünne inne rabbi bi keydihinne 'alimün (ayet 50, s. 108a),

123- Kavluhü Taala "Kāle'rcı' ila rabbike fes'elhü mā balü-n-nisveti-l-leti katta'ne eydiyehünne inne rabbi bi keydihinne 'alimün (ayet 50, s. 108a),

124- Kavluhü Taala "Kāle mā hatbükünne iz rāvedtünne Yusufa 'an nefsihi kulne haşe lil-lāhi mā'alimna aleyhi min sū'in (ayet 51, s. 108b),

125- Kavluhü Taala "Kālet-imreet-ül-'aziz-il-āne hashas-al-hakku ene revedtühü 'an nefsihi (ayet 51, s. 109a),

126- Kavluhü Taala "Zālike liya'leme enni lem ehunhü bi'l-ğaybi ve enna-l-lahe lā yehdi keyd-el-hāinine (ayet 52, s. 109a),

127- Kavluhü Taala "Ve mā überriü nefsi inne-n-nefse leemmāretün bi-s-süi illā mā rahıme rabbî inne rabbi ğafurün rahımün (ayet 53, s. 109b),

128- Hazret-i Yusuf (AS) sıdkı izhār olup şāh anı zindāndan çıkarup ta'zim itdiğidür (s. 110b),

129- Kavluhü Taala "Ve kāle-l-melikü'tünî bihi estahlışhü linefsî (ayet 54, s. 111b),

130- Kavluhü Taala "Felemmā kellemehu kāle inneke-l-yevme ledeynā mekinün eminün (ayet 54, s. 113b),

131- Kavluhü Taala "Kāle'c'alnî 'ala hazāin-il-ardı innî hafızun 'alimün (ayet 55, 114a),

132- Kavluhü Taala "Ve kezālike mekkennā li-Yusuf'e fi-l-ardı yetebevveü minhā haysü yeşā'u nusībü bi-rahmetina men neşāü ve lā nüdü'u ecr-el-muhsinîn (ayet 56, s. 115a),

133- Şāh-ı Mısırın 'ömri nihāyet bulup a'yān-ı şehri cem' idüp Hazret-i Yusuf'ı pādışah itdiğidür (s. 116b),

134- Kavluhü Taala "Ve leecr-ül-āhıreti hayrün lil-lezine amenu ve kånü yetteküne (ayet 57, s. 117a),

135- Hazret-i Yusuf (AS.)'ın hüşid-i 'âl-ı tâb gibi taht-ı Mısır üzre cülûs idüp cihâmı münevvet itdiğidür (s. 117b),

136- Sal-ı kaht 'azim şiddet bulup Hazret-i Yusuf (AS.)'ın ihvânları Mısra ğılla için geldikleridür (s. 12a),

137- Kavluhü Taala "Ve cæ ihvetü Yusuf'a fedehalehü 'aleyhi minkirün (ayet 58, s. 120b),

138- Ihvân-ı Hazret-i Yusuf (AS) taht-ı sultanıda saf dutup şevketüne dikkatle nazar itdiğidür (s. 121a),

139- Kavluhü Taala "Ve lemmâ cehhezehüm bicihâzihim (ayet 59, s. 122b),

140- Kavluhü Taala "Kâle'tünî biehim leküm min ebiküm alâ terevne ennî uf'il-keyle ve ene hayr-ül münzilîne (ayet 59, s. 123b),

141- Kavluhü Taala "Fein lem te'tünî bihi felâ keyle leküm 'ındî ve lâ terebüne (ayet 60, s. 223b),

142- Kavluhü Taala "Kâlû senüravidü 'anhü ebâhü ve innâ lefa'ılüne (ayet 61, s. 124a),

143- Kavluhü Taala "Ve lemmâ fetehü metâ'uhüm vecedü bidâ'atehüm rüddet ileyhim (ayet 65, s. 124b),

144- Kavluhü Taala "Kâlû yâ ebânâ mâ nebğî hâzihi bidâ'atünâ rüddet ileynâ ve nemirü ehletenâ ve nahfezu ehana ve nezdâdü keyle be'irin zâlike keylün yesirün (ayet 65, s. 124b),

145- Kavluhü Taala "Felemmâ rece'u ile ebihim kâlû yâ ebânâ münî'a minne-l-keylü feersil me'anâ ehana nektel ve innâ lehu lehâfizün (ayet 63, s. 125a),

146- Kavluhü Taala "Kâle hel âmenüküm 'aleyhi illâ kemâ emintüküm 'alâ ehîhi kablü fa'l-lâhü hayrün hafizan ve hüve erham-ür-rahımîne (ayet 64, s. 125a),

147- Kavluhü Taala "Kâle len ürsilehü me'aküm hatta tü'tüni mevsikan min-al-lâhi liete'tünnenî bihi illâ en yühata biküm felemmâ âtevhü mevsikahüm kale-l-lahü 'alâ mâ nekülü vekilün (ayet 66, s. 125b),

148- Kavluhü Taala "Ve kâle yâ beniyye lâ tedhulu min babin vahıdın ve'dhulu min ebvâbin müteferrikatin (ayet 67, s. 126a),

149- Kavluhü Taala "Ve lemmâ dehalu min haysü emerehüm ebühüm mâ kâne yuğnı 'anhüm (ayet 68, s. 126a),

150- Kavluhü Taala "Ve lemmâ dehalü 'alâ Yusuf'a avâ ileyhi ehâdü kâle innî ehüke felâ tebtéis bima kânü ye'melün (ayet 69, s. 126a)

151- Hazret-i Yusuf (AS) kendini birâderi Bin Yamine izhâr idüp ğamdan halâs olduğudur (s. 130),

- 152- Felemmā cehhezehüm bicihāzihim ce‘ale-s-sikayete fī rahli ehīhi (ayet 70, s. 131),
- 153- Kavluhü Taala "Sümme ezzene müezzinün eyyetüha-l-‘ırü inneküm lesarikune (ayet 70, s. 131b),
- 154- Kavluhü Taala "Ve akbelü ‘aleyhim māzā tefkīdune (71) Kālū nefkīdü suvca-l-meliki ve limen cāe bihi hımlü be‘ırin (ayet 72, s. 131b),
- 155- Kavluhü Taala "Kālū la-İlāhi lekad ‘alimtüm mā ci’nā limüfside fī-l-ardı ve mā küne sārıkine (ayet 73, s. 131b),
- 156- Kavluhü Taala "Febedee bieh ‘ıyetehim kable vi‘āl ehīhi sümme-stahterehā min vi‘āi ehīhi kezālike kidna (ayet 76, s. 132a),
- 157- Kavluhü Taala "Kālū femā cezāühu in küntüm kāzibīne (ayet 74, s. 132a),
- 158- Kavluhü Taala "Kālū in yesrık fekad sereka ehun min kablü feeserreha Yusufu fī nefsihi ve lem.. (ayet 77, s. 132b),
- 159- Kavluhü Taala "Kālū yā eyyüha-l-‘azizü inne lehu eban şeyhan kebiren fehuz ehadena mekanehu innā nerake min-el-muhsinīne (ayet 78, s. 132b),
- 160- Kavluhü Taala "Kāle me‘aza-l-lahi en ne’haze illā men vecednā meta‘anā ‘indehu inna izen lezālīmüne (ayet 79, s. 133a),
- 161- Kavluhü Taala "Felemmestey’esü minhü halesü neciyyen käle kebirühüm elem ta‘lemü enne ebāküm kad ehaze ‘aleyküm mevsikan min-el-lahi (ayet 80, s. 133a),
- 162- Kavluhü Taala "İllā en yeşā-l-lahü nerfe‘u derecātin men neşāü ve fevka kulli zī ‘ilmin ‘alimün (ayet 76, s. 134b),
- 163- Kavluhü Taala "İrci‘ü ilā ebiküm fekülü yā ebānā inne-'bneke sereka ve mā şehidna illā bimā ‘alimna ve mā küna li'-l-ğaybi hafızine (ayet 81, s. 135b),
- 164- Kavluhü Taala "Kāle bel sevvelet leküm enfüsüküm emren fesabrün cemilün ‘asa-l-lahü en ye’tiyenī bihim cemi‘an innehu hüve-l-‘alim-ül-hakimü (ayet 83, s. 136a),
- 165- Kavluhü Taala "Kāle innemā eşku bessī ve huznī ile-l-lāhi ve a‘lemü min-al-lahi mā-lā ta‘lemune (ayet 86, s. 137a),
- 166- Hazret-i Ya‘kub (AS) oğlu talabiyle şāh-ı Mısra nāme yazdığıdur (s. 127 a-b),
- 167- Kavluhü Taala "Ve tevellā ‘anhüm ve käle yā esefā ‘alā Yusuf’a ve’byeddat ‘aynāhü min-el-huzi fehüve kezimü (ayet 84, s. 138a),
- 168- Şiir-i Hazret-i Ya‘kub (AS) (s. 138b),

169- Şarh-i Nāme-i Hazret-i Yusuf (AS) (s. (?),

170- Kavluhü Taala "Yā beniyye'shabū fetehassesū min Yusuf'a ve ehīhi ve lā tey'su min revh-il-lahi innehu lā yey'esü min revh-il-lahi ille-l-kavm-ül-kafirüne (ayet 87, s. 142a),

171- Kavluhü Taala "Felemmā dehalü 'aleyhi kälü yā eyyühe-l-'azizü messena ve ehlene'd-dürri ve ci'nā bibida'atin müzcātin feevfi lene-l-keyle ve tasaddak 'aleynā inna-l-lāhe yeczi-l-mütesaddine (ayet 88, s. 142a),

172- Hazret-i Yusuf (AS) İhvānını cem' idüp ba'dehü kendini izhār itdiğidür (s. 142b),

173- Kavluhü Taala "Kāle hel 'alimtüm mā fe'altüm bi-Yusuf'a vechihi iz entüm cahilüne. Kälü einneke leente Yusuf'u (ayet 89, s. 144b),

174- Kavluhü Taala "Kāle ene Yusuf'u ve hazā ehi kad menne-l-lāhü 'aleynā innehu men yetteki ve yasbir feinne-l-lāhe lā yudı'u ecr-el-muhsinine (ayet 90, s. 144b),

175- Kavluhü Taala "Kälü tallāhi lekad āsereka-l-lahü 'aleynā ve in künnā lehatüne (ayet 91, s. 144b),

176- Kavluhü Taala "Kāle lā tesribe 'aleyküm-ül-yevme yağfir-ul-lāhe leküm ve hüve erham-ür-rahımüne (ayet 92, s. 145a),

177- Hazret-i Yusuf (AS) pirahini şifāsini irsāl idüp çeşm-i a'māsı atasinun pür nūr oldığidür (s. 145b),

178- Kavluhü Taala "İzhebū bikamīsı hazā feelkuhü 'alā vechi ebı ye'ti basiren ve'tünı biehlüküm ecme'ine (ayet 93, s. 145b),

179- Kavluhü Taala "Ve lemmā fesalet-il-'ıyrü käle ebuhüm innı leecidü rıha Yusuf'a levlā en tüfennidüni (ayet 94, s. 146b),

180- Kavluhü Taala "Kälü tallāhi inneke lefı dalālike-el-kadım (ayet 95, s. 147a),

181- Kavluhü Taala "Felemmā en cae-l-beşirü elkāhü 'alā vechihi fertedde basiren (ayet 96, s. 147a),

182- Kavluhü Taala "Kāle elem ekul leküm innı a'lemü min-al-lāhi mā lā ta'lemüne (ayet 96, s. 177b),

183- Hazret-i Ya'kub (AS) cemi' ehl-i Ken'aniyle canib-i Mısra teşrifidür (s. 148b),

184- Kavluhü Taala "Ve refe'a ebeveyhi 'ale-l-'arşı ve harrü lehu sücceden (ayet 100, s. 150a),

185- Kavluhü Taala "Ve cāe biküm min-el-bedvi min ba'di en nezeğ-ş-şeytānū beynī ve beyne ihvetī inne Rabbī letifün limā yeşāü innehu hüve-l-'alīm-ül-hakīmū (ayet 100, s. 151a),

186- Kavluhü Taala "Felemmā dehalū 'alā Yusuf'a avā ileyhi ebeveyhi ve kale-d-hulū Mısra inşā-al-lāhū aminīne (ayet 99, s. 151b),

187- Kavluhü Taala "Kāle yā ebeti hazā ta'vilū rü'yaye min kablū kad ce'alehā rabbī hakkan ve kad ahsene (ayet 100, s. 151b),

188- Kavluhü Taala "Kālū yā ebane'stağfir lenā zünūbenā innā künnā hatiīne (ayet 97, 152a),

189- Kavluhü Taala "Kemā kāle 'azim-üş-şe'n: Kāle sevfe estağfirū leküm rabbī innehu hüve-l-ğafūr-ür-rahīmū (ayet 98, s. 151b),

190- Hazret-i Yusuf (AS) sal-ı kahatın nihāyetinde nūr-ı cemāliyle 'āleme ğıda viridiğidür (s. 153b),

191- Züleyha Radıya'l-lahu 'anha Hazret-i Yusuf'un 'aşkıyle a'ma olup cāh-ı devletden fakir oldığidur (s. 155a),

192- Züleyha Radıya'l-lahu 'anha Hazret-i Yusuf (AS) yolu üzerine çıkup tazallüm hāl itdiğidür (s. 156b),

193- Hazret-i Yusuf (AS) Züleyha'ya 'āşık olup 'akd-ı nikāh itdiğidür (s. 165a),

194- Züleyha itā'at-i Rabbāniye tarğib olup Hazret-i Yusuf (AS) 'ibādehāne yaptığidur (s. 170a),

195- Kıssa-ı vefat Hazret-i Ya'kub 'aleyhi's-selam (s. 171b),

196- Hazret-i Yusuf (AS) rü'yada atasın anasın görüp Halık'dan ğufrān talab itdiğidür (s. 171b),

197- Kavluhü Taala "Rabbī kad ateytenī min-el-mülki ve 'allemtenī min te'vil-il-ehādisi (ayet 101, s. 173a),

198- Kavluhü Taala "Fatır-es-semāvāti ve-l-ardı ente veliyyī fi-d-dünya vel-ahireti teveffenī müslimen ve elhıkni bi-s-sālīhine (ayet 101, s. 173),

199- Kavluhü Taala "Küllü 'aleyhā fānin (ayet 26, Süret-ür-rahman, s. 174b),

200- Kıssa-i vefāt Hazret-i Yusuf 'aleyhi's-selam salevat-ül-lahi 'aleyhi (s. 174b),

201- Bimennihi ve keremihi Kıssa-i vefāt Hazret-i Züleyha radıy'al-lahu anha bi-avn-il-lah (s. 179b-181b)

Hatime

Halk rivayetine göre Navrūzī, eserini Yusuf adındaki oğlunun acıklı bir kazaya kurban gitmesi sonunda duyduğu üzüntü sebebiyle yazmıştır. Ancak şair kendisi bunu ilâhî aşk etkisiyle yazdığını söylüyormuş. Eserindeki aşk sahneleri tasavvufî aşkın etkisi altındadır. Eserini ilâhî bir aşk ile meydana getirdiği aşağıdaki dizelerinde açıkça görülmektedir. Aşk tasavvuf bir anlamla çok içten ve çok canlı ve özel bir davranış ile dile getirmektedir.

Navrūzī, fıkıh ve tefsir ilimlerinde bir bilgin idi. İyi bir tahsil görmüş, fıkıh ilimleri yanında da tasavvufu da öğrenmiştir. İlâhî aşka çok önem vermiş bir mutasavvuf kimliğine bürünmüştür. İnsanın gayesi Tanrı'ya kulluk kılarak Tanrı'ya varmak olmalıdır, diyor.

Diller Fakültesi'nin çıkardığı derginin, araştırma sayfalarını sınırlandırdığı için, araştırmamızı şairimizin dizeleriyle bitirmek zorunda kalıyoruz.

*Hakikat cür'asından gam- 'aşk
Nicedür seyr kıl gör 'âlem-i 'aşk (2b)*

*Hakikat nûrı ile kâmil oldı
Hidâyet menziline vâsıl oldı*

*Gel imdi 'aşkıyle kıl Hakka tâ'at
Ne hâsıldur tekâsülden 'ibâdet*

*'İbâdetde eger Hak 'aşkı olmaz
O kandilün mislidür şavkı olmaz (2b)*

*Gel ey cân ol hakikat birle kâmil
Tapuban surete sen olma gâfil (7b)*

*Ger itsen suret-i fâniye rağbet
Gider fâni sana kalur hacâlet (7b)*

*Yakdı anı sırr-ı 'aşkuñ ateşi
Tâ ki pâk olsun gidi ğillu ğeşşî (101b)*

*Yanmayınca gönli içre küfr-i pās
Puhta olmaz dosta lâyık Hak şinās (101b)*

*Ya'ni dünyâda Hudâ mü'minleri
Ger yakar nâr-ı cefâya anları (103b)*

*Giydirür öz dostına gamdan libâs
Hüzn-ü gamdan giydirür eski palas (103b)*

*Çünkü dünyâda görürler zilleti
Göre 'ukbada cinân-ı cenneti (103b)*

*Ben mecâzi 'aşka yakdım varımı
Bir kulu sévdim kulup öz yârımı*

*Seni koydum bendeye kıldım nazar
Kim mecâzi 'aşka yandım bî-haber (104a)*

*'Aşkuñ ile râh-ı Hakka gidelüm
'Aşkun ile sana kulluk idelüm (164a)*

*Vâsıl oldı ol hakikat râhına
Yétدی âhır 'aşkıyle Allah'ına*

*'Aksı tutdı tâki aslı buldı ol
Asla irdi 'aksi elden saldı ol*

*'Aşk-ı Hâlık kıldı kabinde karâr
'Aşk-ı mahluk eyledi andan firâr (164b)*

*'Aşk-ı fâniden bulur 'aşk-ı Hakkı
Hem mecâziden hakikat ravakı (170a)*

I-a

Bİ'SMİ'L-LAH-İR-RAHMAN-İR-RAHİM

*İlâhî gonce-i ümîdim açgil
Bu tîre-i kalbime lutfiyle saçgil*

Açıla lutfiyle ol gonce bāğum
O gülden 'itr-ı server kıl dımāğum

Zamirim hamdine endiše kılğil
Lisānum üzre şükriñ pişe kılğil

Hidāyet menziline ihtimām it
Sühān iklīmi içre ihtirām it

Lisān-ı hāmemi şükr-i fişān kıl
Nişān-ı vakt-i tārih-i zamān kıl

Hazān-ı lutfün olmaz dāima kem
Ki sensen rāzık-ı ednā-yı a'zam

Müretteb kutretinle çarh-ı dāir
Mükemmel çār divar-ı 'anāsır

Viren sensen kamu halkın murādın
İşiden kamunun rāz-ı nihānın

Gidecek işbu handandan
Bana bār-ı nişān kala andan

Yüz sürüp hakka didi yā müste'ān
'ārif-i sırr-ı zemīn-i āsmān

Her za'ifin sırrı saña aşkar
'ārif-i mahlūkı berrile bihār

İşiden sen herkesin āvāzını
Hem bilürem dilde gizlü rāzını

Yek bilürem nicedür hālim bugün
Tire olmuş 'aks-i ikbalim bugün

*Kanıyla ālūde olmuş dāmanım
āteş olmuş cānumda pür ahenüm*

*Çünkü gözden Yusufum kıldın nihān
Nideyim ben dahi 'ömr-ü zinde-gan*

*Ger katında sādık isen niyyetüm
Kıl kabül imdi du'ā-yı hürmetim*

*Sen halās it hüzn-i firkatdan beni
Eyle azād āh-u hasretten beni*

*Ehl-i 'aşka kodı bir resm-i vefā
Ol rüsümü dönemez her bi bī-vefā*

*Şöyle kıldı rāh-ı 'aşk içre cedel
Kılmasun kimse dahi ana bedel*